بۆکان لەمێژوودا (٢٨٩) **ئەنوەر سوڵتانی**

بەڵگەنامە سیاسییەکانی بۆکان چییان لێهات؟ (بەشی ٣ و کۆتایی)

<u>چارەنووسی بەڵگەنامەکان</u>

لە کۆتایی بەهاردا بوو کە خومەینی ووتارێکی دا و تێدا داوای لەخەڵک کرد هەر بەڵگەنامەیەکی ساواکیان کەوتۆتە دەست بیدەن بە دادگای ئینقیلاب کە تا ئەودەم لە زوربەی شارەکاندا دامەزرابوو. ئێمە کە تائەودەم بەشێکی کەمی بەڵگەکانمان پشکنی بوو و هەندێکمان لێ جیاکردبوونەوە، کەوتینە پەلە و ئەوەندەی کرا، بابەتی بەرچاومان جیاکردەوە و لەسەر بڕیاری شۆڕای ئینقلاب دووکەس لە ئەندامانی شۆڕا (کاک حەسەنی شەمسی ومن) لەگەڵ دووکەس لەو هاوکارانەمان کە پێکەوە خەریکی پشکنینی بەڵگەکان بووین هەڵمانگرتن و بردمان بۆ دادگای ئینقلابی مەهاباد کە تازە دامەزرابوو و کاک عوسمانی ئارمان ("حەڵەبی" پێشوو)- کوردی نەغەدە دادستانی بوو. دووکەس لە ئێمە ئارمانمان باش دەناسی لەبەر ئەوەی لە دانشسەرای مقدماتی ورمێ پێکەوە دەرسمان خوێندبوو و پاشان ئەو هاتبووە دەوروبەری بۆکان و سەقز و لە گوندێکی دیهستانی تورجان دەرسی دەگوتەوە و تەنانەت جارێکیش هاتبووە سەردانم لە گوندی بوغدەکەندی.

چووین، قسەمان لەگەڵ کرد و بەڵگەکانمان دایە دەفتەری دادگا و ڕەسیدمان وەرگرت ئینجا گەڕاینەوە بۆکان. یەک دووجاریش چووینەوە مەهاباد بۆ ئەوەی بزانین بەڵگەنامەکان چییان لێ هاتووە و چییان بۆکراوە. لەپڕ، ستادی سازمانی فیدائیان لە مەهاباد بانگیان کردم و گوتیان ئارمان تەلەفونی بۆکردووین و گوتوویەتی ئە نوەر نایەوێت شکات لەو کەسانە بکات وا ناویان لە بەڵگەکاندا هاتووە و منیش بێ ئەو شکایەتە هیچم پێ ناکرێت. زۆرم پێ سەیر بوو، گوتم جابۆچی من؟ ئێمە چوارکەسین و کابرا هەرچوارمان دەناسێت تەنانەت کاک حەسەنی شەمسی مەهابادییە ودەست پێڕاگەیشتنی لە منیش هاسانترە، بۆچی هەر من و بۆچی ئێوەی فیدایی؟ پەیوەندی ئەم کارە بە ئێوەوە چییە؟ بۆ بەشۆڕای ئینقیلابی شاری بۆکان ناڵێت؟ گوتیان نازانین، وا دەڵێت. جنێوێکم دا وگوتم هەر ئێستا دێمە مەهاباد ودەچم بۆ لای بزانم بۆ وای کردووە. لەوێ، گوتیان بەتووڕەیی مەچۆ و کەسێکیشیان لەگەڵ ناردم.

چوومە دادگای ئینقلابی مەهاباد و ژووری عوسمانی ئارمان. چەندکەس لەوێ بوون و هەمووی کاریان پێی بوو. یەکیان نەمر محەممەد ئەمینی موعینی باوکی شەهیدان سولەیمان و عەبدوڵڵای موعینی بوو بۆ شوێن گرتنی کاری کوڕەکانی وکێشەی کوێخا شەریف هاتبووە ئەوێ. من لەبەر تووڕەیی نەمزانی چۆنم قسە لەگەڵ ئارمان کرد گوتم بەچ حەقێک تەلەفونت بۆ فیدائیان کردووە وبۆ شۆڕای ئینقیلابی بۆکانت نەکردووە؟ بۆ بەخۆمانت نەگوت وەرن شکات بکەن؟ بۆچی هەر من و بۆ سێ کەسەکەی دیکە نا؟ دوای هەمووی ئەوانە تۆ دادستانی و دەبێ دادی خەڵک بستێنی ئێمە کارێکمان بەدەست نییە گوتوویانە بەڵگەکان بدەینە دادگای شۆڕش؛ هەندێک لەو بەڵگەنامانە هی سەردەمێکن ئێمە هێشتا لەدایک نەبووین؛ شکات لە کێ بکەین؟ ئێمە بەڵگەکانمان کەوتۆتە دەست و هێناومانە بۆ تۆ. چییان دەبێ لێ بکەی تۆ دەزانی ئێمە چووزانین؟ بۆچی بەخۆمانت نەگوت دەبێ بێن و شکات بکەن با بە شۆڕای ئینقلابمان ڕابگەیەندایە بەڵکوو ئەوان شکاتیان بکردایە، بۆ کارەکەت بردۆتە لای فیدائیان کە پەیوەندێکیان بە مەسەلەکەوە نییە و بۆچی تەنیا ناوی منت بردووە؟ ئەوە بیانووە بۆ ئەوەیە ئەوکەسانە بپەڕێنیەوە و هیچیان لێ نەکەی!

ئەوانەم بە تووڕەیی گوت و ئارمانیش کە هەر لە زووەوە دەمناسی شێتۆکە بوو و هەمیشە خەریکی زۆرانبازی و کاری وابوو، لەپڕ هەستایە سەرپێ. دەمانچەیەکی بە بەرپشتێنەوە بوو، دایناسەر مێزەکە و وەک پاڵەوان گوتی وەردەرێ با حیسابمان لەگەڵ یەکتر پاک بکەین. گوتم فەرموو با بڕۆین. کەس لە خەڵکەکە شتی وای نەدیتبوو و باوەڕیان نەدەکرد. ئەو لەپێشەوە و من بەدوایدا و برایەکی ئەویش لەگەڵمان، چووینە دەرەوە. لەپڕێکدا لە نێو هۆڵەکە وەستا وەرگەڕاوە زللەیەکی لێدام من جنێوێکم پێدا و براکەی وبرادەرەکەی من هاتن کەوتنە نێوانمانەوە و نەیانهێشت زیاترم لێبدات. ئیتر گەڕایەوە ناو ژوورەکەی و منیش چوومەوە بۆ ستادی فیدائیان. گوتیان ئەو کابرایە شێتە نابێ لەگەڵی تێبکەوێ. گوتم خۆ دەبێ بزانم بۆچی لە منی هەڵپێچاوە؟ گوتیان کەسێکی حەسوودە و بۆ ئەوە نابێت خۆتی تێهەڵقورتێنی. گوتم لەکۆڵی نابمەوە و شکاتی لێدەکەم. ڕۆژی دوایی لە دادگوستەری مەهاباد شکاتم لێکرد وڕۆیشتمەوە بۆکان.

ئیتر بەڵگەنامە گرنگەکان لەوێ لە دادگای ئینقلابی مەهاباد مانەوە و زۆری پێ نەچوو ڕژیمی خومەینی هێرشی دووهەمی بۆ سەرکوردستان دەست پێکرد و شارەکان تووشی بشێوی هاتن، پێشمەرگەش لەشارەکان چوونەدەرەوە ، کەس نەیزانی بەڵگەنامەکانی ئێمە لە مەهاباد چییان لێ بەسەرهات. گومانی خۆم ئەوەیە ئەوانیش وەک هەموو بەڵگەنامەکانی ساواک و ئیداراتی دیکەی مەهاباد و سەردەشت، ڕاگوێزرابێتنە ورمێ.

ئەوانە بەشی گرنگی ئەو فایلانە بوون کە تائەو دەم پشکنیبوومانن و بایەخێکیان هەبوو. بەڵام ئێمە دوای ئەو ڕووداوەش لە بۆکان درێژەمان بە پشکنینی بەڵگەنامەکان دا و بەتایبەت کاتی هاوین وپشووی قوتابخانە بوو و دەکرا ڕۆژانێکی زیاتر بچینە ئەو شوێنەی وا بەڵگەکانمان لێ دانابوون.

ناوەرۆکی ئەو بەڵگەنامانەی وا بردمانننە دادگای ئینقیلابی مەهاباد بە باشی لەبیرم نەماوە چی بوون، بەڵام چەنددانەیەکیان هی دوای کودیتای ٢٨ ی گەلاوێژی ١٣٣٢ ولەپەیوەندی ڕاپەڕیوەکانی شاردا بوون، تاقمێکیان هی کۆنتر بوون بەڵام هیچم تێدا نەدیتن کە سەردەمی کۆماری کوردستان بگرێتەوە. هی سەردەمی تازەتریشی تێدا بوو بەلام ناوەرۆکیانم لەبیر نەماوە. هیوادارم کاک حەسەنی شەمسی، هەروەها ئەو چەند برادەرەی وا هاوکارمان بوون، ئەگەر شتێکیان لەو مەسەلەیە لەبیر مابێت بەناوی خوازراویشەوە بێت، بینووسن و خەڵکیان لێ ئاگادار بکەنەوە.

ئەو حاڵەتە هێمنەی شارەکان زۆری نەخایاند و سەرلەنوێ هێرشی پاسدار و ئەرتەش بۆسەر گەلی کورد دەستی پێکردەوە. پێشمەرگە لەشار چوونە دەرەوە و ئێمەمانانیش لەشاردا نەماین. شوێنێکی متمانەدار لەشاریدا نەمابوو پێش ڕۆیشتن بەڵگەنامەکانی لێ دابنرێت، ئەو برادەرەش کە دەرەتانی پێدابووین بەڵگەکان بەرینە ئەو قوتابخان تایبەتە، بە شێوەیەکی ئاسایی هەستی بە مەترسی کردبوو و کاتێ کە ئێمە ڕۆیشتبووین و هەموو ئەرکەکە بەسەر ئەودا بەجێ مابوو، ئێوارەیەک هەڵیگرتبوون و بردبوونی لە دەرەوی شار لە سەر ڕێگای گوندی "گۆل" لە نزیک بۆکان لە کەندالێکدا شاردبوونیەوە و لێیان گەڕابوو.

دوایی چی بەسەر بەڵگەنامەکان هات نازانم؟ ئایا حزب و ڕێکخراوە سیاسییەکان بردیانن، یا کەوتنە دەست پاسدار و ئەرتەش، یا خەڵکی گوندەکان دۆزیاننەوە، یا لەبەر باران و بەفر لەناوچوون؟ هیچی لێ نازانم. ئاگاداری ئەوە هەم کە بەڵگەنامەکانی ساواکی شاری مەهاباد و سەردەشت سەرجەم ڕاگوێزرانە ورمێ و ئیتر دەستی کوردیان پێ ڕانەگەیشت. بەڵام بۆکان بەڵگەنامەی ساواکی لێ نەبوو و ئەوانەی

شەهرەبانی و ژاندارمریش سەریان لەو دوو شوێنە دەرهێنا کە باسم کردن، واتە بەشێکی کەم بەڵام گرنگیان درانە دادگای ئینقیلابی مەهاباد و بەشی زۆریان لە سەر ڕێگای گۆل خرانە کەندەڵانێکەوە! چارەنووسی هیچکام لەو دوو تاقمەش نازانم چی بوو.

سەرەڕای ئەوەی بابەتی زۆر سەرنج ڕاکێش لەناو بەڵگەنامەکانی بۆکاندا نەبوو، بەڵام دیسانەکە خاوەنی نرخی تایبەت بوون و فەوتانیان خەسارێکی مەزن بوو. بەبۆچوونی من، هۆکاری ئەو خەسارەش لە قۆناغی یەکەمدا، بارودۆخی ئەودەمی کوردستان و شەڕ و بشێوی و هاتنەوەی پاسدار بۆ ناوچەکە بوو. لە قۆناغی دووهەمدا، هەڵەی شۆڕای ئینقیلابی بۆکان و بەتایبەت ئەو چوار کەسەمان بوو و لەپێش هەرچوارکەسەکەشدا من تاوانبارم. ئێمە دەبوایە لە پاشەکشێ و چوونەدەرێی پێشمەرگە لەشاری، خەمێکی بەڵگەنامەکانمان بخواردایەن و لە گوندێک شوێنێک تاقەتمان بکردایەن. لە قۆناغی سێهەمیشدا دادگای ئینقیلابی شاری مەهاباد و کاک عوسمانی ئارمان خەتابارن، لەبەر ئەوەی کاک عوسمان کارێکی وا گەورەی کردە مەسەلەی شەخسی و هیچی بۆنەکرد لەکاتێکدا دەکرا بە ڕاوێژ لەگەڵ ئێمە و شۆڕای ئینقیلابی بۆکان کەسانی خاوەن مەتڵەب بدۆزراینەتەوە و داوایان بکرایە سکاڵا پێشکەش بکەن یا شۆڕای ئینقیلاب بە نوێنەرایەتی کەسەکان سکاڵای بکردایە- کارێکی ئاسایی، کە کاک عوسمان لەجیاتی شۆڕای ئینقیلابی شاری بۆکان، بەخۆڕایی پەیوەندی بە ستادی ڕێکخراوەی فیدائیان لە مەهاباد و شەخزی منەوە دا و لای خۆی هێشتنەوە تا هێزەکانی حکوومەت هاتنەوە کوردستان و دەستیان بەسەر هەمووشتێکدا گرت، ئەو بەڵگەنامانەشیان لەگەڵ.

دیارە پرسیاری هەرە سەرەکی ئەوە دەبێت کە ڕژیمی کۆماری ئیسلامی چی لەو بەڵگەنامانە و بە ملیۆنان بەڵگەنامەی گرنگتری ساواک کرد و بۆچی دەری نەخستن؟ بەڵام ئەوە بابەتی باسی ئەم ووتارە نییە.

یادداشتەکانی من لێرەدا کۆتاییان دێت، بەڵام دڵنیام دەبێ زۆر شتم لەبیر چووبێت و هەر بۆیەش تکا لەو کەسانە دەکەم کە زۆر یاکەم ئاگایان لەڕەوتی کارەکان وئەنجامەکانیان بووە، با هەرچی دەزانن بۆ مێژوو بینووسن و ئەگەر شتێک لەبیری من چووبێت یا بە هەڵەم گوتبێت، ساغی بکەنەوە؛ خاتری من و هیچ کەسێکی دیکەش نەگرن و ڕاستەقینە هەرچۆنێک بوو و بە بێ لایەنی رایبگەیێنن. دیارە چاوەڕوان ناکرێت هەندێک کەس لەناوخۆی وڵات بەم کارە هەستن، بەڵام بەتایبەتی تکا لە ڕێزدار حەسەنی شەمسی دەکەم کاتێک بۆ ئەم کارە پێویستە تەرخان بکات و ئەویش چی بینیوە بینووسێت. کاک حەسەن لە سەرەتا تاکۆتایی، جگە لە مەسەلەی ڕووبەڕووبوونەوەی ئارمان و من، ئاگای لە ڕووداوەکان بووە و حەق وایە بیرەوەرییەکانی خۆی لەم بارەیەوە بنووسێت.

تەواو بوو